

11. Варналій З., Проблеми та шляхи забезпечення економічної безпеки України [Електроний ресурс] / З. Варналій. – Режим доступу: <http://www.rainbow.gov.ua/news/25.html>

12. Экономический потенциал общества: Экономическое равновесие и экономическая безопасность страны [Електроний ресурс] – Режим доступу: <http://new-ekonomika.ru/>

13. Зовнішній борг України перевищив 120 мільярдів доларів [Електроний ресурс] / Економічна правда 17.06.2011 - Режим доступу: <http://www.epravda.com.ua/>

14. Статистичний щорічник [Електроний ресурс] / Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

15. Коротков Э.М. Антикризисное управление - [Електроний ресурс] / Э.М. Коротков – Режим доступу: <http://fictionbook.ru/author/>

Аннотация. В статье проанализированы основные показатели экономической безопасности Украины в современных условиях хозяйствования, на основе которых были определены внешние и внутренние угрозы и направления ее обеспечения.

Ключевые слова: экономическая безопасность страны, мировой кризис, глобализация, уровень социально-экономического развития, государственное регулирование.

Summary. The article analyzes the main indicators of the economic security of Ukraine in modern conditions of managing, on the basis of which were determined by external and internal threats and directions of its security.

Keywords: economic security of the country, the world crisis, globalization, levels of socio-economic development, state regulation.

*Рецензент к.е.н., доцент УкрДАЗТ Токмакова І.В.
Експерт редакційної колегії к.е.н., доцент УкрДАЗТ Зубенко В.О.*

УДК 334.758

МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ РИНКУ ЗЛИТТІВ ТА ПОГЛИНАНЬ

Шинкаренко В.Г., д.е.н., професор (ХНАДУ)

В статті розглянуто сутність понять злиття та поглинання, їх трактування в зарубіжній науковій літературі та національному законодавстві.

Ключові слова: злиття, поглинання, ринок, об'єднання товариств.

Постановка проблеми. В практиці діяльності українського корпоративного сектору процеси злиття та поглинання мають небагатий досвід, але інтегрованість національної економіки в світогосподарські процеси на промислових та фінансових ринках дала можливість проводити об'єднання компаній з використанням світових досягнень в теорії та практиці даних процесів.

Можливість проведення даних операцій виникла з приходом в Україну ринкових умов господарювання, початком яких є процеси роздержавлення та приватизації. Приватна власність на промислові та фінансові активи породила право на їх продаж.

Аналіз останніх досліджень і публікацій та виділення невирішених частин проблеми. Процеси злиття та поглинання є малодослідженими

і небагаточисельними. Прерогатива в наукових пошуках належить американським дослідникам, оскільки найбільша активність таких консолідацій спостерігається на ринках США. До основоположників наукових досліджень операцій злиття та поглинання слід віднести Ю.Д.Борисова, А.В.Генкіна, В.Л.Григор'єва, М.Г.Іонцева, К.С.Кондратчука [1-5].

Однак, в переважаючій більшості наукові дослідники розкривають зміст організації процесів злиття та поглинання, мало приділяючи уваги теоретичній сутності таких процесів. Окрім того, всі процеси розглядаються, виходячи з норм антитрестівського законодавства США, в якому акцент ставиться не на контролі за процесом, а на контролі за наслідками процесу, що зумовило

розбіжності в трактуванні сутності самих процесів різними авторами.

На сьогодні не існує єдиної думки щодо ефективності операцій злиття та поглинання. Провідні економісти мають протилежні точки зору щодо доцільності реструктуризації з використанням даних механізмів. Одна група науковців є захисником процесів злиття і поглинання і стверджує, що такі операції реструктуризації компанії є ефективною стратегією зовнішнього зростання або життєвою необхідністю подальшої діяльності компанії.

Друга група науковців, стоячи на кардинально протилежних позиціях, дотримується точки зору, сугь якої полягає в неефективності такої реструктуризації. Реструктуризація розглядається ними як прояв амбіційності окремих менеджерів, чії наміри знижують ефективність діяльності корпорації.

Незалежно від точок зору науковців, світова практика має багаторічний досвід проведення

операцій злиття і поглинання. Однак, на сьогодні вони залишаються мало дослідженими з позицій теоретико-методологічного їх обґрунтування, що породжує змішування та підміну понять, а відповідно призводить до викривлення статистики угод та неефективного управління ними.

Основна мета статті полягає в дослідженні змістовної сутності категорій злиття та поглинання, що дасть можливість подальшої розробки ефективного механізму управління даними процесами.

Викладення основного матеріалу. Щодо термінології понять, то в зарубіжному і українському законодавстві існують певні відмінності в їх трактуванні. Так, у відповідності з закордонними підходами злиття розглядається як об'єднання товариств, результатом якого є утворення нової корпорації або приєднання одного із них до іншого (табл. 1).

Таблиця 1

Тлумачення терміну злиття в зарубіжній і українській науковій літературі

Джерело	Визначення поняття	
Стратегический менеджмент: Учебник / Пер.с англ. Н.И. Алмазовой. – М.: ООО „Издательство Проспект”, 2003. – 336 с.	злиття	об'єднання акціонерів в рамках нової організації, ресурси якої вони ділять між собою [с.174]
Гохан Патрик А. Слияния, поглощения и реструктуризация компаний / Патрик А. Гохан; Пер. с англ. – 3-е изд. – М.: Альпина Бизнес Букс, 2007. – 741 с.	злиття	об'єднання різних за розмірами компаній, при якому одна компанія приєднується до іншої [с.22]
	консолідація	об'єднання однакових за розмірами компаній з утворенням нової юридичної особи [с.22]
Доналд Депаμφилис Слияния, поглощения и другие способы реструктуризации компании/ пер. с англ. – М.: ЗАО «Олимп-Бизнес», 2007.– 960 с.	слияние	это объединение двух компаний, в результате которого только одна из них сохраняется как юридическое лицо [с.7]
Рид Ф. Искусство слияний и поглощений/ Стэнли Фостер Рид. Александра Рид Лажу; Пер. с англ., 3-е изд. – М.: Альпина Бизнес Букс, 2007. – 957 с.	слияние	слияние происходит, когда одна корпорация соединяется с другой и растворяется в ней [с.23]
Акционерное дело: Учебник / под ред.. В.А. Галанова. – М.: Финансы и статистика, 2003. – 544 с.	злиття	це процес об'єднання двох або декількох акціонерних товариств, результатом якого є створення нового акціонерного товариства, якому передаються всі права і обов'язки акціонерних товариств, що об'єднуються з одночасним припиненням їх діяльності [с.485]
Управление современной компанией: Учебник / под ред. проф. Б. Мильнера и проф. Ф.Лииса. – М.: ИНФРА–М 2001. 586 с.	злиття	реорганізація, яка відбувається шляхом придбання майна або майнових прав іншої компанії [с.402]
Словник акціонера Заг.ред.: Чечегов М.В: – К.: „Видавничий дім „Корпорація”, 2004 –600 с.	злиття	це виникнення нового товариства правонаступника з передачею йому згідно з передавальними актами всіх прав та обов'язків двох або більше товариств і припиненням їх діяльності [с.203]
Большая экономическая энциклопедия. – М.: Эксмо, 2007. – 816 с.	слияние	Объединение (которое обычно имеет добровольный характер) имущества и деятельности двух или нескольких компаний для создания новой компании или для поглощения этих компаний одной из них; является обоюдным договором руководства двух компаний об их объединении [с.599]

В національному законодавстві злиття трактується більш однозначно, як процес утворення нового товариства, якому передаються всі права і зобов'язання товариств, на основі яких відбулося таке об'єднання.

Щодо повноти розкриття сутності процесу злиття в українському правовому полі, то слід відмітити, що на сьогодні в законодавстві в тій чи іншій мірі знайшли відображення поняття злиття (табл. 1), питання бухгалтерського обліку операцій злиття (Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 19 «Об'єднання підприємств»), порядок утворення та ліквідації товариств в процесі їх об'єднання (Цивільний та Господарський кодекси України) та організація процесу контролю за злиттям зі сторони антимонопольних органів (Закон України „Про захист економічної конкуренції”, Положення про порядок подання заяв до Антимонопольного комітету України про попереднє отримання дозволу на концентрацію суб'єктів господарювання (Положення про концентрацію)).

Окрім того, невідповідності мають місце і в визначеннях процесу об'єднання. Так, в зарубіжному законодавстві під операцією злиття розуміють можливість їх об'єднання під назвою однієї із компаній, які об'єднуються, що в українському законодавстві відноситься до

операцій приєднання. Нечіткість в визначеннях операцій злиття і поглинання в зарубіжному законодавстві є результатом і філологічної тотожності тлумачень слів злиття і поглинання.

На наш погляд, злиття активів – це об'єднання, з передачею власниками товариств, що об'єднуються, в якості вкладу в статутний фонд прав контролю над своїми товариствами і збереженням діяльності і організаційно-правової форми останніх.

В більшості зарубіжних видань не розмежовується поняття злиття та поглинання. Дуже часто формулювання замінюють одне одне. До таких, що найчастіше зустрічаються ототожнень відносять: злиття та поглинання, злиття та приєднання, поглинання та приєднання (табл.2). Іноземні автори не прагнуть до ідеалізації чистоти категорій економічної науки і тому не чітко розмежовують поняття злиття та поглинання.

Поглинання розглядається як операція викупу акцій з метою встановлення корпоративного контролю над товариством продавцем акцій. Операція поглинання попадає під норми господарського, фінансового та антимонопольного права в частині регулювання операцій купівлі-продажу акцій.

Таблиця 2

Тлумачення терміну поглинання в зарубіжній науковій літературі

Джерело	Визначення поняття
Гохан Патрик А. Слияния, поглощения и реструктуризация компаний / Патрик А. Гохан; Пер. с англ. – 3-е изд. – М.: Альпина Бизнес Букс, 2007. – 741 с.	Вороже злиття [с.22]
Доналд Депаμφилис Слияния, поглощения и другие способы реструктуризации компании/ пер. с англ. – М.: ЗАО «Олимп-Бизнес», 2007.– 960 с.	Происходит когда одна компания становится основным собственником и приобретает контроль над другой компанией, ее дочерней фирмой или отдельными активами, например производственным предприятием [с.6]
Рид Ф. Искусство слияний и поглощений/ Стэнли Фостер Рид, Александра Рид Лажу; Пер. с англ. – 3-е изд. – М.: Альпина Бизнес Букс, 2007. – 957 с.	Это процесс, предполагающий, что акции или активы корпорации становятся собственностью покупателя [с. 24]
Акционерное дело: Учебник / под ред.. В.А. Галанова. – М.: Финансы и статистика, 2003. – 544 с.	Это установление контроля над акционерным обществом (путем выкупа его акций) [с.500]
Положення про акціонерні товариства. Затверджене Постановою ради Міністрів РСФР № 601 від 25.12.1990 р.	Це покупка 100% акцій товариства, причому поглинуте товариство може продовжувати існувати і далі
Владимирова И.Г. Слияния и поглощения компаний: http://www.cfin.ru/press/management/1999-1/03.shtml	Взятие одной компанией другой под свой контроль, управление ею с приобретением абсолютного или частичного права собственности на нее. Поглощение компании зачастую осуществляется путем скупки всех акций предприятия на бирже, означающей приобретение этого предприятия.

Висновки. Дослідження теоретичної сутності понять злиття та поглинання, яке подане в наукових дослідженнях, дає право стверджувати, що внутрішня їх характеристика є різною. Для операцій злиття внутрішньою складовою процесу є злиття як форм, так і активів. Поглинання, на відміну від злиття, носить ознаки формального об'єднання, оскільки використовується як термін, який описує процеси, в основі яких лежить передача власності. Поглинання пов'язане з юридичним оформленням права власності, а не форм діяльності. Юридичне оформлення змін у структурі компанії поглинача може настати після реалізації процесу поглинання, а може і не настати в залежності від бажання власника щодо його подальшої поведінки до об'єкту поглинання.

Аннотація. В статье рассмотрены сущность понятий слияний и поглощений, их трактовка в зарубежной научной литературе и национальном законодательстве.

Ключевые слова: слияние, поглощение, рынок, объединение обществ.

Summary. In the article essence of concepts of confluences and absorptions, their interpretation, is considered in foreign scientific literature and national legislation.

Ключові слова: merge, absorption, the market, association of societies.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Борисов Ю.Д. Рейдерские захваты. Узаконенный разбой / Ю.Д.Борисов. – СПб.: Питер, 2008. – 224 с.
2. Генкин А. Захват. Корпоративные шахматы: игра на выживание / А.Генкин, А.Молотников. – М., 2007. – 253с.
3. Григорьев В. Захват предприятий и защита от захвата / В.Григорьев. – М.: Дело, 2007. – 560 с.
4. Ионцев М.Г. Корпоративные захваты: слияния, поглощения, гринмэйл / М.Г. Ионцев. – М.: Ось-89, 2003. – 176 с.
5. Кондратчук К.С. Механизм злиття і поглинання ТНК в умовах світових фінансових криз: автореф.... канд. екон. наук / К.С.Кондратчук; [Інститут міжнародних відносин Київського національного університету ім. Т.Шевченка]. – К., 2010. – 20с.

Експерт редакційної колегії к.е.н., доцент УкрДАЗТ Полякова О.М.

УДК 656.003

НАПРАВЛЕНИЯ ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ВАГОНОВ РАЗЛИЧНЫХ СОБСТВЕННИКОВ НА ЖЕЛЕЗНЫХ ДОРОГАХ РОССИИ

Литовченко В.Б., к.э.н., доцент (СамГУПС)

У статті розкриваються напрями підвищення ефективності використання вантажних вагонів в сучасних умовах, коли вони знаходяться у власності різних організацій і спостерігається суттєве зниження їх продуктивності. Обґрунтовується доцільність створення акціонерного товариства для управління процесом поточного використання вантажних вагонів, а також для формування інвестиційної політики в цій сфері.

Ключові слова: вантажні вагони, інвентарний парк, ефективність використання вантажних вагонів.

В современных условиях, когда кризисные явления проявляются в экономике России довольно отчетливо и поставлена задача ее модернизации вопросы повышения эффективности использования орудий труда организаций железнодорожного транспорта становятся еще более актуальными. Повышение эффективности использования грузовых вагонов на железных дорогах России является одним из важных вопросов, решение которого может обеспечить стабильное и